

בלבדי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: קושי עם אמירת קינות
עבודה כדי להרגיש את חורבן

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

הראשונים בדברי הרמב"ם, היא רק במהלך שנתבאר בפרק זה בארוכה. אם לא ברור לאדם כל החלקים שנתבאר בפרק זה, על אף שבודאי הוא מוכרח להאמין בכל ארבעת היסודות, וח"ו אם הוא לא מאמין בהם הוא נקרא 'כופר' כדברי הראשונים, אך כדי לחיות את ארבעת היסודות, כדי להגיע אליהם בהכרה של 'נפש', זאת ניתן רק ע"י שכח האמונה גלוי וברור בנפשו של האדם, כמו שנתבאר.

לפיכך, מלבד מצות תלמוד תורה שכל אחד מקיים בשעה שהוא לומד את דברי הרמב"ם, ומלבד כך שהוא מפקיע מעצמו את גדרי הכפירה שבנפש, לעבודה המעשית עם דברי הרמב"ם בארבעת היסודות מוכרח הקדמות ארוכות מאוד.

בשאר היסודות שיתבארו, בחלקם, אפשר לגעת גם במדרגות יותר נמוכות. אך על מנת לגעת בארבעת היסודות הראשונים שנתבארו כאן, מוכרח שהאדם יברר את נפשו באופן שיהיה לו כח עצמי של אמונה שלמה ככח לעצמו בנפש, שהוא יכול להפשיטו משאר הכוחות, וכמו שנתבאר באברהם העברי, כל העולם כולו מעבר אחד, ואברהם ראש למאמינים מן העבר השני. וכאשר האדם יכול להבדיל את כח האמונה משאר הכוחות בנפש, הרי שהוא יכול לגלות את ארבעת היסודות מכח האמונה שבנפש, ואזי ארבעת היסודות הללו הם ארבעת יסודות האמונה שמתגלים בנפשו. וזהו דבר עמוק מאד בקומת הנפש. כל זמן שאין לאדם כח להבדיל את כח האמונה שבנפש משאר הכוחות באופן הגמור, הרי שבודאי תיווצר אצלו תערובת, והתערובת הזו תביאנו או ח"ו לעבודה זרה, או לכפירה, או לדברים אחרים. ■ המשך בע"ה שבוע

הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

נצרך לאדם להבין שכל כוחות הנפש נמצאים בצד אחד, וכח האמונה נמצא בצד האחר. ובלשון משל, זהו אברהם העברי הנקרא "ראש למאמינים", כל העולם כולו מעבר אחד, ואברהם מהעבר השני. ובנמשל, אלו הם כוחות הנפש, כל הכוחות נמצאים מעבר אחד, ויש את כח האמונה מהעבר השני. ומה יש בין העבר הזה לעבר הזה - את מקום החלל. ואי אפשר לעבור את מקום החלל, בלי כח האמונה שלמעלה ממדרגת החכמה.

על החכמה בתוך קומת נפשו של האדם נאמר: "כולם בחכמה עשית", ואם האדם מנסה לעלות עם החכמה למקום יותר עליון, על זה נאמר: "אנת חכים, ולא בחכמה ידיעא", האדם לא יכול לבקוע עם חכמתו למקום יותר עליון. האפשרות היחידה של האדם לבקוע למקום יותר עליון, זהו רק מכח האמונה שבנפש. כח האמונה שבנפש מעלה את הדבר ממקום חכמתו למקום נקודת הקדמות. ואזי הכרתו בכוחות הנפש כולם זולת כח האמונה, היא הכרה בתוך גדרי הבריאה, והכרת כח האמונה שבנפש - היא היא המכירה בקדמות של מציאות הבורא ית"ש. הנגיעה בארבעת יסודות האמונה הראשונים

נסכם את הדברים שנתבארו ביסוד הרביעי בדברי הרמב"ם - יסוד הקדמות. מה שנתבאר עתה ביסוד הרביעי, בעצם שייך גם לכל שלושת היסודות הקודמים, וכאן ישנה חתימה של ארבעת היסודות ששורשם אחד. אלא שבסוגיית הקדמות התייחסנו לכך בפרטות יותר, כיוון שכל קדמות מגיעה ממערכת של זמן, ומצד מערכת הזמן, סדר הזמן מתתא לעילא בנוי באופן של 'אדם - חלל - הבורא יתברך שמו', וסדר הזמן מלעילא לתתא בנוי באופן של 'הבורא יתברך שמו - חלל - אדם'. וזהו הסיכום להשגת כל ארבעת יסודות הראשונים, אשר מהיסוד החמישי ואילך, יהיו סוגיות נוספות.

ותמצית הדברים שנתבארו היא, שהנגיעה בארבעת היסודות

בשבוע הבא, היסוד החמישי - עבודה רק לה'

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

אבל הוא אמיתית תכלית החיים, זה לא שפע של תורה באופן של חכמה ובינה ודעה והשכל, המדריגה הזו יכול כל אדם שאינו עוסק בתורה לשמה, הוא יכול לחבר ספרים, ביגיעת בשר עד אין קץ, ויש לו באמת אור של תורה שמאיר בו והוא זוכה לחדש חידושים אמיתים אבל הוא לא זכה לתורה עצמה,

מי שעמל בתורה לשמה לפי חלקו שלו אז התורה עצמה היא היא המתגלה לו, עליו נאמר קב"ה ואוריתא וישראל חד, במדריגה הזו העסק בספרי יראה היא קטנה עד למאוד, כפי שנתבאר בדברי הנה"ח, במעט זמן ביגיעה מועטת על זה.

המכוון של כל בעל נפש שעמל בתורה, צריך לברר את נפשו כסדר כמה הוא מתקרב ללשמה של התורה, עוד פעם כמו שהוזכר לעיל ודאי שיש הרבה בדיקות בחיבור של אדם לתורה, אבל לאיפה מכוון מציאות החיים, אדם מעמיד את עצמו עוד שנה ועוד שנה, סיפא של זמן והוא צריך לבדוק מה הוא עשה בשנה דיליה אחד מן הבדיקות ובעומק זה הבדיקה האמיתית, כמה התורה שלו נעשית לשמה באמת, בודאי להפקיע את הלקנטר וכדומה, אבל כמה היא בוקעת, לנקודת הלשמה אם אדם מתחבר באמת באמת, זה לא רק שאלה של כמות זה שאלה של איכות ובעומק זה שאלה של ביטוש האני העמוק ביותר שהאדם בוקע את מקום האני, והוא מגלה את מקורו של תורה,

התורה עצמה צריך להבין שעל אף שבחיצוניות יש ריבוי של תורה, ברחובות תיתן קולה במקומות שמרחיבין אותה כמו שדורשים חז"ל, אבל גם בתוך הביהמ"ד היא נעלמת, כי המציאות הפנימית של התורה שהיא קרובה לאדם מחד, אבל היא רחוקה ממנו מאוד מאוד מאוד, ומה מרחיק את האדם מהתורה? האני שלו עצמו שהוא השורש של השלא לשמה זה גופא המרחיק של האדם מהתורה, כשאדם באמת מוסר עצמו באמת לתורה לא את שכלו בלבד, אלא באמת הוא נותן את כל עצמיותו לעסק התורה באמת מנקודת פנימיות הלב שם נפתח השער החדש של עסק התורה לשמה, ושם כל פני החיים מקבלים גוון חדש כי הנפש מחוברת בשורשו ובאמיתותו קב"ה ואוריתא וישראל חד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך

קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה רה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית, ולא בהסתופפות בעצרות פסולות שה טוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה.

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית ולא בהסתופפות בעצרות פסולות, לא מדובר כאן בעצרות פסולות של אלו שמדברים על ג' עבירות חמורות של עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, שהרי לא יתכן שדוד המלך יקבילם אחד לשני, אלא מדובר כאן בעצרות שהטוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, כלומר, בעצרות שאפשר לדבר ולצעוק בשם ה', אבל באמת ישנה מלחמת עולם מיהו הנואם הראשון, ומיהו הנואם השני, וכמה זמן כל אחד ידבר, וכן ע"ז הדרך. לכאורה, זו עצרת לכבוד הקב"ה, אבל אליבא דאמת, הכל מעורב שם מיניה וביה. מצד אחד האדם קורא שם תהלים, אבל מצד שני הכל מעורב בשליטה, כבוד, כסף, כח, וכיו"ב.

זהו עומק הקושי העצום. כמובן שמחד נאמר: 'לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות', ובעיקר בבתי כנסת, אבל כבר בדורו של ר"א בן הרמב"ם, ואולי קודם לכן, בהסתופפות בבתי כנסת יש שני צדדים. צד אחד - תפילות נעלות למי שמבין משמעותן וקריאת התורה, אבל מאידך, מדרגת "חמסו תורה", "דור באהלי רשע", זו הגדרה מבהילה שמגדיר כאן ר"א בן הרמב"ם.

שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה, הוא מבאר כאן שרוב בני האדם לא מרגישים את הכאב. ישנם בני אדם תמימים שאפילו לא מבינים מה מניע את מה שבני אדם פועלים. וגם אם הם מבינים, הם מפטירים: 'כל אחד צריך קצת כבוד'. לעומת

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

המושכל הראשון - הארה ממקום הפשיטות

גילוי נוסף המתגלה ממקום התמימות והפשיטות שבנפש, הוא המושכל ראשון שבכל דבר.

כבר הוזכר לעיל, שהסדר הפשוט בצורת הלימוד הוא ללמוד ראשית באופן של "ליגמר" ואח"כ "הדר ליסבר", ובנוסף לכך צריך הלומד עד כמה שניתן לפי כוחו להתבונן ולראות את הצדדים האפשריים ואת ההבנות האפשריות בכל דבר.

והצורה הנכונה והראויה היא ראשית כל לשים לב ולתפוס מהו המושכל ראשון הפשוט שהנפש קולטת בכל דבר, מה היא המחשבה הראשונה שלו, התפיסה הראשונה, ההסתכלות הראשונה, שמתגלה בנפשו כאשר הוא לומד מה שהוא לומד. וזאת משום שהמושכל הראשון שבנפש, הוא הארה ממקום הפשיטות של נפשו של האדם.

אולם נחدد ונאמר, שלא מדובר במי שעליו נאמר "דעת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה", משום שאצלו המוח כבר עקום, ואם המוח שלו עקום, אז המושכל ראשון שלו אינו נובע מהפשיטות שבנפש. אלא מדובר במי שחי חיי תורה, ואור התורה מאיר בקרבו היטב, שאצלו הגילוי של המושכל ראשון נובע מהנקודה הפשוטה שבמעמקי נפש האדם.

מצד כך, כאשר האדם עוסק בדברי תורה, יש מקום רחב מאוד בנפש להעמיד בכל דבר את המושכל ראשון, ולהתבונן מה המושכל ראשון תופס. המושכל ראשון מצד הפנימיות שלו, תופס את נקודת הפשיטות. וככל שאור הפשיטות חזק בנפש האדם, אזי יש לו מושכל ראשון חזק יותר.

התבאר א"כ עד כה, שבחיבורו של האדם לתורה שהיא שורש כל הנבראים ישנם שתי כוחות יסודיים, שהם כח הפשיטות והתמימות, וכח ההשכלה וההרכבה שנמצאים בנפש האדם. הזכרנו את הגילוי הראשון לאותם כוחות, שהוא הסיני והליגמר - הבקיאיות שבלימוד, מול העוקר הרים והליסבר - העיון שבלימוד, וכמה צריך האדם לעסוק בכל אחד מהם. והזכרנו את הגילוי השני לכח הפשיטות והתמימות, שהוא הכח של האדם להעמיד את עצמו על המושכל ראשון, כי ראשית ההשכלה נעוצה בתמימות ובפשיטות.

זאת, אדם שמגיע עם העומק הפנימי שלו לבית כנסת על מנת להתפלל מעומקא דליבא, והוא נפגש עם הדברים הללו, הרי שזהו כקוץ מכאיב. האדם מגיע עם כוונה אמיתית להביא את עומק גילוי נפשו להתפלל לפני הבורא יתברך שמו, הוא רוצה להצטרף עם החזן שעובר לפני העמוד, שאומר 'נקדישך ונעריצך', והוא רוצה לכוון לבו לקדושה, אבל ב'קדוש קדוש קדוש' הוא שומע את קולו של החזן שמורה על כך שהוא רוצה שיכבדוהו מחמת קולו הערב. ובנוסף לכך, קודם התפלה הייתה מריבה מי יעבור לפני העמוד, והחזן הנוכחי השתלט וניגש לעמוד. ההרכבה הזו היא הרכבה מבהילה שמייסרת את הנפש. כהסתופפות באהלי רשע, אבל רק בעיני יחידי סגולה.

ובטא זאת במילים: "כי טוב" (תהלים פ"ד, י"א), מפני שבאו כנימוק למה שקדם בתפלתו "מגננו ראה" וכו' (שם שם, י'). וכאלו אמר אפוא שסיבת תפלתו לעזרת ה' יתעלה על ידי משיחו היא לצורך בית המקדש שבני ישראל מתאווים ומשתוקקים אליו מפני הטובה השל-מה הצפונה בו.

הציפייה והשתוקקות לבית המקדש היא מפני הטובה השלמה הצפונה בו. ומהי הטובה שלמה הצפונה בו - כל 'צפון' הוא מקום מוסתר - שם היחידות שבנפש. הטובה השלמה של בית המקדש היא, כדברי דוד המלך שהוזכרו לעיל: 'בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית'.

מצד החיצוניות, זהו כל השפע שנשפע מכח בית המקדש, כגון המזבח שמזין ומפרנס ומכלכל, כדברי הגמ' במסכת כתובות, שכל שפע הבא לעולם הוא מכח בית המקדש. וכמו כן, גם הקורבנות שמכפרים על בני ישראל. אבל הטובה השלמה הצפונה בבית המקדש היא, גילוי ההתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

קושי עם אמירת קינות

(א) יש לי קושי בכל שנה בתשעה באב עם אמירת הקינות. אני מתבונן קצת בהדברים שאני אומר והדעת שלי אינו סובל הצרות והאירועים שהיו שמה, ולדוג' אני חוזר תמיד לחשוב על איך נשים רחמנות בישלו את ילדיהן ואיך התאכזרו כ"כ וכל הרעב והצמא שהיה שם וכל הילדים שמתו שם וכו' וכו' ופשוט בלי הצרה של החורבן בהמ"ק כבר הדעת אינו סובל קריאת הדברים והתבוננות בהאירועים שמה. וכיון שאיני יכול לסובל זה איני מסוגל לקרות יותר מחמש קינות וכדו' דכבר אני מרגיש שגעון מהמעט בהקינות שאני אמר. ואז אני יושב ואיני אומר כלום ואיני מוסגל להתבונן יותר על הקינות, ואז אני יוצא חוצה ומבטל הזמן בבית הכסא וכדו' עד שהשחרית מסתיים, מחמת שאין לי את הכלים לאמר כל הקינות עם הלב וברפט עם השגאון והעצבות שאני מרגיש מקריאת הקינות. ובכל שנה אני אומר לעצמי, "נו, טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבה בלא כוונה, דאחד המרבה ואחד הממעיט..." אמנם אפשר שיש כאן בעיני בנפש שאני באמת צריך לתקן. ואיני מסוגל להבין איך כל האנשים אצלי אומרים כל הקינות. בשלמא אם האדם אינו מתבונן כלל מה שהוא אומר, אז אין לו בעיני, וכל הבעיני שלו הוא רק איך לישיב משעה 8 בבוקר עד 1 בצהרים ואיך להסתדר על הילדים שם לזמן הרבה. אבל אם האדם מתבונן אפי' קצת ויש לו אפי' קצת לב להדברים שהוא אומר, וכ"ש אם הוא אדם רגיש יותר, פשוט אי אפשר לסיים אפי' קינה אחת או שני קינות!

האם אני כבר יוצא ידי חובת אבילות שלי בתשעה באב ע"י אמירת קינה אחת עם התבוננות ולב ודמעות, ואין אני צריך לעשות יותר מזה, או שאני צריך להשתמש בכח ה"דעת" שלי לאזן את ההרגשים שלי וכמ"כ הרב בספר דע את הרגשותיך? ואם כצד ב', איך אני יכול לעשות את זה?

תשובה

באופן כללי נצרך לאזן הדעת עם ההרגשים, וזו עבודה כללית של בנין השכל, כפי שנתבאר בדע את מחשבותיך, דע את דעתך, ודע את תורתך - דרכי הלימוד.

אולם לעת עתה, וכן כל אדם, נצרך לומר קינות כפי מנהג ישראל כל אחד בקהילתו. אולם, כבר נהגו רבים לומר כפי כחם הנפשי, כפי מדרגת לבבם. אולם נצרך מאוד בדיקה אמיתית, ולא ח"ו פריקת עול ועצלות.

וכל אדם יוצא חובת אבילותו לפי כח לבבו, וכפי גדרי הדין.

פסחים (ק"ח, ע"א) - א"ר יהושע בן לוי, בשעה שאמר הקב"ה לאדם, קוץ ודרדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו, רבש"ע אני וחמורי נאכל באבוס אחד (או נקשר לאבוס אחד, כך גירסת ב"ר, כ, י), כיוון שאמר לו בזעת אפיך תאכל לחם, נתקרה דעתו. (ופירש התורה תמימה שם שסמך אסיפא דקרא, ואכלת את עשב השדה, שהוא ממאכל בהמה), וכו', ועדיין לא פלטינן מינה, דקא אכלינן עיסבי דדברא.

והנה אע"פ שאינו אוכל מן אבוס של בהמה עיקר מאכלו, מ"מ משמש לו אבוס הבהמה, כמ"ש (ביצה, לג, ע"ב) תניא, ר' אליעזר אומר, נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו, וחכ"א לא יטול אלא מאבוס של בהמה. והיינו שמשתמש באבוס של בהמה "לסלק" האוכל הנכנס תוך שיניו, ולא למאכל.

והנה נתחדש שאף בעלי חיים אין כולם אוכלים מאבוס אחד, כמ"ש (סנהדרין, קח, ע"ב) והנה עלה זית טרף בפיא, א"ר אלעזר, אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותיי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים בידי בשר ודם, וכו'. למשפחותם יצאו מן התיבה, א"ר יוחנן, למשפחותם ולא הם. ופרש"י, אלמא כל חד וחד בפני עצמו היה, ולא היו אוכלים כולם באבוס אחד, ולא משפחות משפחות היו שרויין.

והנה עופות טהורים קרובים יותר לאדם, ועופות טמאים רחוקים מהאדם, כגון עורב, וכן חמור ("אני וחמורי נאכל מאבוס אחד"). וכמ"ש שם וישלח את היונה "מאתו" לראות הקלו המים (ובעורב לא כתיב "מאתו"), אמר רב ירמיה, מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים. אולם גם עוף אין אבוסו שלם כאדם, וכמ"ש (ויק"ר, ג, ב) והסיר את מראתו בנצתה, זה הזפק עם הנוצא שלה (עיין זבחים, סה, ע"א), ר' תנחום בן חניאל אומר, משום שנאמר שונא גזל בעולה (ישעיה, סא, ח), כי העוף משוטט ואוכל מן הגזל.

ועומק השפלות שבהשוואת אדם עם חמור, פירש המהרש"א, וז"ל, כי היה אדה"ר חושב מעיקרא כיוון שמאכלו שוה כחמור ישתווה "בדעתו" כחמור, ולכך אח"כ נתקרה "דעתו" דייקא. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה רסג) וז"ל, "נזדעזעו איבריו", זה בחינת חולי הקדחת, וכו', כי חולי הקדחת זה בחינת פגם הדעת, עיי"ש. ועיין פרי צדיק (וירא, א) נקט חמור מכל בעלי חיים שהוא המיוחד לאדם, בחינת חמור אבוס בעליו. ועיין מהר"ל (הוריות, יג, ע"א) וז"ל, שכאשר האדם מקבל ממה שאכלה, והיו מתפרנסים מאבוס אחד, שמסלק השכל, עיי"ש.

ועיין עוד בדבריו (נתיבות עולם, נתיב העבודה, פי"ז).

דברים | ו-ט

את הארץ הטובה. טוב, טו-ב. הנה שורש ט-ו, הוא י-ה. וכאשר נעשה מעשרות יחידות יש בכך ב' בחינות. א. נעשה מאות י' אות א', ונעשה מי-ה, א-ה. והוא בחינת שם אהי"ה, א-ה, י-ה. ב. נעשה מאותיות י-ה, ט-ו, שעולים גימט' שווה. ואותיות י-ה, או ט-ו, הם ב' ב' אותיות, ונעשה טו-ב. וזהו עומק מ"ש (ב"ק, נה, ע"א) מפני מה לוחות ראשונות לא כתיב בהו אות ט', ח"ו נשתברה טובה מישראל. והיינו שטוב, הוא הקטנת י-ה, כנ"ל, הקטנת עשרות י', ליחידות. וזהו שורש של שבירה.

והנה כאשר אכל אדה"ר מעץ הדעת, שטוב ורע מעורבים בו, נעשה קלקול לטוב, לט-ו, ושורש החטא בבחינת מ"ש אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסת בו רוח שטות, טו-תש, תש כוחו של ט-ו. ועי"כ עזב מדרגת טהור, טו-הר, ונכנס למדרגת טומאה, טו-מאה. טהור, טו-הר, גבוה לעילא. ובקלקול נעשה טו-מאה, כמ"ש בחגיגה, ותשת עלי כפך, שהקטין קומת אדה"ר, למאה אמה. ונעשה חוטא, טו-אח. ומה שתחלה היה חוט, טו-ח, המקשר ומחבר בינו לבין קונו, נעשה בו נתק, בחינת שחיטה, שחוט, שח-טו, שהושפל ונתק חוט זה. שזהו בחינת טביחה, טבוח, טו-חב.

והמשיך אדה"ר בחטאו, כמ"ש בסנהדרין, מושך בערלתו היה, ועי"ז נעשה אות ברית קודש, אטום, טו-אם. וכן נעשה טמון, טו-מן, ומכוסה. ושורש החטא ע"י לשון הרע של נחש. בחינת יש בוטה כמדקרות חרב. בוטה, טו-בה, היפך טוב - טובה. ושורש החטא, חפזון, בחינת סוס שוטף דוהר במלחמה. שוטף, טו-שף.

ושורש התיקון והבירור נעשה באברהם, בכמה אנפי. א. נגלה בבן אחיו, לוט, טו-ל. שנבדל מאברהם (שמדתו מים, יוקח נא מעט מים, כנודע) וכתוב ביה בלוט פוטר מים ראשית מדון, מדון שהיה בין רועי אברהם לרועי לוט, פוטר, טו-פר. ב. נגלה באשה שלקח אברהם, קטורה, טו-קרה. ואף את בניה שלח קדמה בחייו, בחינת פוטר כנ"ל. ג. נגלה בבנו ישמעאל, שאף הוא נשלח מביתו, בחינת פוטר כנ"ל, ואז כתיב על אמו הגר, ותשב לה הרחק כמטחוי קשת וגו', מטחוי, טו-מח. ד. נגלה בזרעו, עשו, מזרעו של עשו לוטן (בראשית, לו, כ). טו-לן. ה. נגלה בזרעו דקדושה, יוסף, נסיונו באשת פוטיפר, טו-פיפר, שנתפרר העשרות, י', כנ"ל, ליחידות, ויצאו מבין זרועי אביו י' טיפות. ונתשלשל בפוטיאל, טו-פיאל.

והתיקון נגלה בעובר, והשורש לכך אברהם, כמ"ש חז"ל, מי יתן טהור מטמא, אברהם מתרח, טהור, טו-הר, כנ"ל אברהם, טב-הר-ם. בחינת ט-ו, נעשה טור, הר בארמית. והוא בחינת חוט העובר בטבורו, טבור, טו-בר - בן, כנ"ל. ושלמות התיקון בקטורת, טו-קרת.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טוב, אחיטוב, אטום, אטון, בוטה, בוטה, טהור, טמון, לוט, מוט, שוט, מטות, שוטה, טוח, טור, נוטה, נוטע, עבוט, עטוף, שופט, שוטר, שוטף, שחוט, חוט, טוביה, חוטא, טבוח, טבול, טבור, טוה, טומאה, יהושפט, הושיט, יושט, אקוט, מטחוי, לוטן, לוטה, פוטיאל, פוטיפר, פוטר, קטורה, קטורת, שטוח, שמוט, שרטו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ועיין תפארת יונתן (במדבר, ה, טו) קודם חטא היה עץ הדעת חטה בגימט' כ"ב אותיות התורה, והיה נפרץ הדעת והחכמה למאוד, ארוכה מארץ מדה, ולאחר הקלקול שנחש נעשה מחטה שעורה מאכל בהמה, ולכך צעק אדם אני והחמור נאכל מאבוס אחד, והיה לחכמה שיעור וגבול להשיגה, וכו', ולכך איקרי שעורה, לשון שיעור וגבול. ועיין ליקוטי הלכות (אה"ע, פו"ר, ה"ג).

נדרים (מא, ע"ב) - לא יאכל (המדור עם המדיר) מן האבוס שלפני הפועלים. וברש"י שם, כלי גדול שנותן בו בעה"ב ירקות שאוכלים בו הפועלים יחד. ובנומק"י שם, הפועלים מתוך שהם עמלנין אוכלים הרבה ואובסין אותן כבהמות שנותנים לפנייהם קערה גדולה, ומשום הכי נקרא אבוס. והיינו שהפועלים בהם כתיב דייקא (הראשית, ג, יט) ב"זעת" אפיך תאכל לחם. ועי"ז אמרו (פסחים, קיח, ע"א) כיוון שאמר לו בזעת אפיך תאכל לחם נתקררה דעתו, שאינו אוכל מאבוס אחד עם חמורו, אלא אוכל מאבוס לעצמו, אולם מ"מ אוכל מאבוס.

ועומקם של דברים. יעוין ברד"ק (יחזקאל, לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיית אדם אתם - כשתהיו צאן מרעיית שארעה אתכם דעה בינה והשכל, אז תקראו אדם, לא צאן ובהמה. כי כשיתפתה האדם לתאוות העולם הזה הוא בהמה לא אדם, כי בגשמיות ישתתף האדם עם הבהמה, הוא וחמורו אוכלין באבוס אחד, וכו', עיי"ש. והיינו שכיוון שאכל אדה"ר מעץ הדעת "תאוה הוא לעיניים", מכאן ואילך הוא "במדרגת" בהמה, נמשלו כבהמות נדמו (תהלים, מט, יג). ולכך אכילתו בחינת "אבוס", כי אוכל יותר מן הראוי לו.

וכל מי שאינו במדרגת צדיק שעליו כתיב (משלי, יג, כה) "צדיק אוכל לשובע נפשו", אכילתו היא בבחינת אכילת אבוס. וזהו אבוס, אב-וס. אב, לשון אבה, ונפל מאבה לתאוה. וזהו אבוס, אב דקלקול. ואברהם בחינת אהבה בא לתקן אכילה זו, ונתן לזולתו אכילה של אבוס, ואל הבקר רץ אברהם, ג' לשונות של חרדל. ובעומק האכילם בקר אבוס. מעין מאכלו של שלמה, כמ"ש בב"מ (פו, ע"ב).

ובעומק יותר, עיין פרי יצחק (בחקתי, י) וז"ל, הענין שקודם הקלקול מאדה"ר ניתן רק פרי העץ למאכל אדם וכמ"ש ויטע גן בעדן, ונטיעה היא באילנות, אך אחר הקלקול ואכלת את עשב השדה. ועיין אהבת יונתן (בראשית) וז"ל, כי אין אדם ובהמה אוכלים באבוס אחד, ולכך אז לא הותר לבהמה רק לאכול את כל ירק עשב ולאדם מפרי עץ. אמנם במבול פרץ היונה, והנה עלה זית טרף בפיה, לכן הותר לבני אדם הבשר (וקודם היה מותר רק אם מת כבר). וזהו עומק אבוס, שהתחיל לאכול בשר. ואברהם תיקן בחינה זו, ונתנה בחסד לזולתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סתים וגליא" בקודשא בריך הוא, באורייתא ובישראל

ביאור הדברים: כמו שמבואר בדברי חז"ל, הוא יתברך שמו, כביכול "סתים וגליא", מצד אחד הקב"ה נעלם, "אכן אתה אל מסתתר", ומהצד השני הקב"ה מתגלה, כל הבריאה כולה היא הרי, "לאישתמודע ליה" לגילוי, כלשון חז"ל. וא"כ, מחד הקב"ה נעלם, עצמותו נעלמת, כלומר המהות של עצמותו נעלמת, עצם זה שהוא קיים זה אמונתינו, ומידותיו של הקב"ה, ה"אין סוף" שבהם נעלם, וחלקי הגבול שבהם, הם המושגים לנו. זהו "קודשא בריך הוא סתים וגליא".

ודבר זה מתגלה בכל אחד מה"תלת קשרין מתקשרין דא דא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל", כמו שאומרים חז"ל, שכשם שהוא יתברך סתים וגליא, גם אורייתא סתימא וגליא, יש את החלק המושג בדברי תורה ויש את החלק הנעלם בדברי תורה, החלק המושג הוא במה שהאדם עוסק, והחלק הנעלם, לכאוי הוא נעלם והוא בלתי מושג לאדם, אבל בעומק, פני הדברים הם שונים.

הרי החלק השלישי הוא הנפש של האדם וכשם שקודשא בריך הוא סתים וגליא, אורייתא סתימא וגליא, כך גם נפשו של האדם, יש בה אופן של "סתימא", ויש בה אופן של "גליא", יש לה את שתי הצדדים האלה, והחלק של ה"סתים" שבנפשו של האדם, זה המעמקים של פנימיות הרצון שהוזכר לעיל, שככל שהאדם יוצא מנקודת המורכבות שבנפש ונוגע בנקודת הפשיטות שבנפש, זה הא' שבאב הא' שבאבה, הרצון הפשוט, אז הוא מתחבר למקום שלמעלה מטעם ודעת, כח הפועל בנפעל, כביכול.

ב' חלקים ביצירת אדם, החיצוניות בחכמה, ופנימיות עומק הנפש, מנפחת פיו ית'

יש מה שנאמר "אשר יצר את האדם בחכמה", שזה צורת היצירה, אבל זה נאמר ביחס ל"אשר יצר" וייצר את האדם עפר מן האדמה", אבל ה"ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", "לרוח ממללא", ה"ויפח" הוא למעלה מטעם ודעת.

וכמו שנתבאר, האדם מורכב משתי חלקים, "נעשה אדם בצלמינו כדמותינו", וע"ז נאמר "וייצר את האדם עפר מן האדמה", "נעשה", עשייה, "וייצר את האדם" יצירה, ושם באמת נאמר "אשר יצר את האדם בחכמה".

אבל הכח העליון שבאדם שלא נברא במאמר פיו יתברך שמו כביכול, שבזה שונה נאצלות האדם משאר הנבראים, שבכולם נאמר "ויאמר" "ויעש". "ויאמר ויעש", שהיה אמירה והיה עשייה, אמירתו של גבוה, שהיא בבחינת "ותגזר אומר ויקם לך" שזה שורש כל מעשה בראשית, וגם באדם עצמו שנאמר בו "נעשה אדם" אך באדם שאני, שבו היה את נקודת התוספת של יצירת האדם, ובנקודת התוספת של יצירתו מונח ה"ויפח באפיו נשמת חיים", "מאן דנפח מתוכו נפח", "מדיליה נפח", כדברי חז"ל כנודע, כלומר, עומק יצירת האדם נובעת כביכול, מנפחת פיו יתברך שמו "ויפח באפיו נשמת חיים",

המאמר כולו הוא "בראשית ברא אלקים", כדברי התרגום הידועים "בראשית" "בחכמתא" אבל אמנם יצירת האדם מתפשטת מאותו מקום "אשר יצר את האדם בחכמה", אבל הפנים שבאדם, המעמקים שלמעלה ממאמר פיו, למעלה מה"אשר יצר את האדם בחכמה", למעלה מ"בראשית" "בחכמתא",

הנפחה הזו, כמשל בעלמא, כאשר האדם נושם ונושף זה טבע האדם שלמעלה מטעם ודעת כמובן שגם את זה אפשר להלביש בטעם ודעת, כמו שדורשים חז"ל "כל הנשמה תהלל יה", על כל נשימה ונשימה", יש עבודה להודות להקב"ה, ולהלל את הקב"ה על כל נשימה ונשימה, אבל פנימיות טבע הנשימה היא איננה שייכת למקום של דעת, והדוגמא הברורה והפשוטה, תינוק בן יומו שנושם ונושף על אף שאין בו קומת הדעת, כמעט, כלל, כלומר, עומק הנשמה שבאדם, ה"ויפח באפיו נשמת חיים" היא למעלה מאותו מקום של הלבשה של חכמה, זה ה"כגמול עלי אמו", "אתהלך בתם לבבי", המעמקים הפנימיים של הנפש שנוגעים באותו מקום.

בחיצוניות הנפש, מתגלה ה"אשר יצר את האדם בחכמה", אבל בפנימיות עומק הנפש, יש נגיעה במקום

השורש הפנימי של הרצון, שרצונו הוא מעצם רצונו ית"ש, חלק אלוך ממעל

אבל כאשר האדם משקיט את ההלבשה והוא בוקע לפניו דיליה, אז הוא מתחבר למקום הראשון, למקור של ראשית היצירה של "ויפח באפיו נשמת חיים", שם הוא מתחבר לרצון שלמעלה מטעם ודעת, שם הוא מתחבר, כביכול, לא לרצון שלו, אלא לרצונו יתברך שמו, על זה נאמרו בעומק, דברי הגמ' הידועים, בברכות דף י"ז, "רצונו לעשות רצונך", בהלבשה התחתונה זה מתגלה בבחינת "לעשות רצונך", והשורש הפנימי של זה הוא, שרצונו הוא מעצם רצונו יתברך שמו, שזה ה"חלק אלוך ממעל", שהרצון של האדם הוא עצם הרצון, כביכול, שלו יתברך שמו, זה המקום הפנימי של ה"אבה" בנפש, זה הא' שבאב, זה הא' של הרצון העליון, של ה"אנכי ה' אלקיך", "אנכי מי שאנכי", כמו שאומרים חז"ל, זה הא' של הרצון הפשוט שנמצא בנפשו של האדם,

מדרגת הר סיני שהכל דומם, דממה, בגילוי ה"אדמה לעליון"

זה המדרגה של מעמד הר סיני שמתגלה "אנכי ה' אלקיך", שאופן הגילוי היה "ארץ יראה ושקטה", בבחינת "קול דממה דקה", דברי חז"ל, שבמעמד הר סיני צפור לא ציץ, ושאר בע"ח לא השמיעו את קולם, זה הענף שבדבר, אך השורש שבדבר הוא מהמעמקים הפנימיים שהיה הדממה של כל הבריאה כולה, אז התגלה ה"אדמה לעליון", זה גופא מה שהפך את כל הבריאה כולה לדומם, אם סדר הדבר הוא בבריאה דומם, צומח, חי, מדבר, במעמד הר סיני התגלה שבערך אליו יתברך שמו, הכל דומם, ואז התגלה איך הכל דומה אליו יתברך שמו, זה המקום של הדממה שהתגלה במעמד הר סיני, "ארץ יראה ושקטה", "שקטה" זה הדממה.

בפנים הללו, האדם נוגע בעומק נקודת הרצון, הרצון הפשוט בנפשו של האדם, וכשהאדם נוגע באותו רצון פשוט עמוק, שבנפשו, זה המקום שהוא מתחבר ל"סתים" שבתורה, ומשם הוא חש בחוש ברור "נוכח פני ה'", לפניו יתברך שמו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת

הנפיחה העליונה, זה ההבחנה הפנימית של מקור שורש נאצלות האדם כביכול, ממנו יתברך שמו.

החיבור לעומק הרצון, נגיעה בעצם החיים של- מעלה מטעם ודעת

ובמעמקים הללו, כאשר האדם מתחבר לשם, זה עומק הרצון שנמצא בנפשו של האדם, הרצון הוא רצון של חיים, "חיים ברצונו", זה עומק הרצון למציאות החיים, החיים הם ה"ויפח באפיו נשמת חיים".

הפנים, המעמקים הללו, הם המקום הפנימי שהאדם מחובר ללמעלה מטעם ודעת.

שמה האדם נוגע בעצם החיים, במקור העליון שעדיין לא נתלבש, והמקום ההוא, הוא תחילת הגילוי של האדם בשעת יציאתו לאויר העולם, שכשהוא יוצא לאויר העולם מתגלה בו הכח הזה ככח ראשון, שהוא חי, הושרש באדם מהשורש הראשון של היצירה שלמעלה מטעם ודעת, שיתגלה בו, מכח כך, שכשהוא עובר שיוצא לאויר העולם, המהלך של למעלה מטעם ודעת.

ומכאן ואילך, בסדר גדילתו של אדם, הגילוי הזה בנפשו של האדם מכאן ואילך הוא רק בהלבשה של חכמה, "משעה שקטן אוכל חטה נכנס בו דעת", "קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה", כדברי הגמ', הרצון כבר מתלבש בהלבשה של חכמה, אבל ההשרשה שהושרש בשעת היצירה, שם הושרש רצון פשוט, רצון שלמעלה מטעם ודעת, הרצון הפשוט הזה זה רצון לעצם החיים, אבל, כמובן, לא לעצם החיים של כאן בהאי עלמא, החיים כאן בהאי עלמא זה הלבשה של חומר, כשמדברים על רצון לעצם החיים, היינו, ל"חי החיים" ברוך הוא, כביכול, הוא יתברך שמו, מקור ההויה, עצם המציאות, זה הכח הפנימי שנמצא בנפשו של האדם.

כאשר האדם מגלה את הרצון, אז הוא מגלה שתי סוגי רצונות, שנתבארו, הוא מגלה שורש של רצון שמתלבש בטעם וחכמה, ומכאן מתפשטים כל שאר הרצונות בנפשו של האדם, זהו המקום שהוא שורש ההתפשטות של כל הרצונות.

ולא היה לו בחי' ראש ולא בחי' סוף

שגנוזה בתוך האור א"ס, אולם עיקר הגילוי הוא באופן של עיגולים, מפני היותם בטלים לאור א"ס.

לפיכך, יש את האור א"ס שהוא שווה, יש את הע"ס שבתוך האור א"ס שהם עיגולים והם שווים, ומכאן מתגלה בבריאה ע"ס שהם עיגולים. וכן מצד היותם עשר מתגלה גם הדרגה, שזה כל סוד הקו, ויתר על כן ג' קוים. ובעומק, בכל עולם ועולם צריך למצוא את ערך ההשוואה של אותו עולם. וערך ההשוואה של אותו עולם הוא הנקרא עיגולים באותו עולם, ושורשו הוא בע"ס הגנוזות במאצילן שהם עשרה עיגולים, ושורשו הוא בעצמות האור א"ס שהוא פשוט בהשוואה אחת [אנו חוזרים כסדר על היסוד שבכל דבר צריך לראות את נקודת השורש, ואת הענפים. ובכל נקודה שנעסוק בה נשתדל בעז"ה לגעת משורשה העליון, עד התפשטותה כיצד שהיא מתגלה].

ובדקות, לעיל הוזכר בדברי הרב ז"ל כלפי האור א"ס שאין לו ראש ואין לו סוף, ולפי הבחנה זו הדברים מובנים היטב, מצד כך שהוא פשוט, מתפשט, אין לו סוף. ומצד כך שהוא בהשוואה אחת, אין לו ראש, שהרי כל ראש יוצר שיש ראשון שני ושלישי, וכשהוא בהשוואה אחת - אין לו ראש.

וכאשר עלה ברצונו הפשוט

רצונו הפשוט זהו הכתר של ע"ס הגנוזות במאצילן, שהכתר נקרא רצון כידוע. לפ"ז, כאשר עלה ברצונו הפשוט, כלומר שהתעורר אור הכתר לברוא את העולם. רצונו מחמת שזהו כתר, הפשוט מחמת שאלו הם ע"ס ספירות הגנוזות במאצילן, באור א"ס, שהוא אור פשוט.

לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנוייו אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות כמבואר אצלינו בענף הא' בחקירה הראשונה.

לסיבת בריאת העולם ישנם ג' טעמים בכללות, וה' טעמים בפרטות, ואלו הם: א. לגלות את שמותיו, ב. להיטיב לבריותיו, ג. גילוי יחודו, ד. גילוי הביטול לא"ס, ה. עצמיות אין עוד מלבדו. ואלו הה' מדרגות הם כנגד נרנח"י.

והנה אז צמצם את עצמו א"ס

השינוי שנעשה מחמת הצמצום

נבאר מהו השינוי שנעשה מחמת הצמצום. לא"ס עצמו אין

לאור א"ס כביכול אין סוף, ולכן לא היה לו בחי' ראש, כלומר שאי אפשר לדון בו מצד נקודת התחלה. ולא בחי' סוף, כמו שהוגדר לעיל, אין לו סוף קרוי התפשטות, שהוא מתפשט בלי סוף. על העוה"ז נאמר שהיה מתפשט עד שגער בעולמו ואמר לו די, ואמירת ה'די' חל בבריאה, אולם האור א"ס ממשיך להתפשט. ובדקות, אין לו ראש של התחלה, ואין סוף להתפשטותו.

אלא הכל היה אור א' פשוט שוה בהשוואה א' והוא הנק' אור א"ס.

הגדרת אור א"ס פשוט - השוואה

כאן מוגדרת בדברי הרב ז"ל ההגדרה של אור א"ס פשוט, ונבאר. 'פשוט' הוא היפך של הרכבה, כנ"ל, וממילא זוהי הבחנה של השוואה. לעומת זאת, בבריאה ישנה הרכבה באופן של הדרגה, והדרגה איננה שווה, כגון כתר שתחתיו חכמה, בינה, וכן ע"ז הדרך. לפ"ז, האור א"ס הוא מציאות של שורש ההשוואה, ומכאן ואילך בענפים, בכל הבריאה כולה מתגלים השוואות. לדוגמא, זה מתגלה ביסוד העבודה, שהוא 'השתוות' כדברי חובות הלבבות, שבין אם מבזים את האדם ובין אם מכבדים אותו, הדבר שווה בעיניו. ושורש ההשתוות בתחילת המהלך של עומק החכמה, זה נקרא אור א"ס.

דברי הלשם שע"ס הגנוזות במאצילן צורתם עיגולים - ביאור

בעומק, כל השוואה נקראת עיגול, כיוון שהעיגול שווה בכל צדדיו. ולפ"ז נבאר מהי צורתם של ע"ס הגנוזות במאצילן. הוזכר לעיל שיש כמה צורות לעשר ספירות, ע"ס זה תחת זה, ע"ס בצורה של ג' קוים, וע"ס באופן של עיגולים. ולגבי הצורה של ע"ס הכמוסות במאצילן, הלשם מגדיר זאת שהם בצורה של עיגולים.

דברי הלשם לא כתובים בדברי הרב ז"ל להדיא, שע"ס הכמוסות במאצילן הם בצורה של עיגולים. ונבאר את יסוד הסברא. הלשם מאריך בדרכו שלו לבאר, אולם ע"פ מהלך הדברים שנתבאר, הרי כל אור א"ס הוא השוואה, והרי שגם האור הגנוז בתוך האור א"ס, שהם הע"ס, הוא ג"כ השוואה. בנעלמות חייב להיות שיש גם אופן של הדרגה

ב' מהלכים בביאור הצמצום בנקודה אמצעית

שאלת המפרשים על אתר היא, שהרי לא שייך לומר אמצע ביחס לא"ס [והאריך בזה הדברי שלום].

ותשובתם היא, שבאמת ביחס לא"ס אין אמצע, אולם ביחס לחלל העתיד להיות ישנה נקודת אמצע.

נבאר בעומק יותר, בשני מהלכים, מהו והנה אז צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר בו. המהלך הראשון הוא, שהא"ס צמצם את עצמו בתפיסה של השוואה. יתר על כן, המהלך השני הוא, שנקודת האמצע היא נקודת המרכז שהכל פונים אליה, בבחינת "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, כולם מחוי באמצע ואמרי זה ה' קוינו לו" (תענית, לא, א). והצמצום פעל שנקודת האמצע שהכל פונים אליה, נעלמת מהבריאה.

נחדד את שני המהלכים. במהלך ראשון, הצמצום בנקודת אמצע זהו סוד ההשוואה, נקודת האמצע היא נקודת המרכז, היא השווה בכל, היא נקודה אחת. ובעומק, כל נקודה היא בלתי מתפשטת, בדבר המתפשט ישנם קווים, ואם יש בו קווים הרי שאיננו שווה, אבל נקודה אחת פשוטה היא לעולם נקודה שווה. וכמו-כן, נקודת האמצע היא שורש נקודת ההשוואה, ממנה מתפשט הכל, והיא עצמה לפני ההתפשטות שווה. אפשר לנסח זאת בכמה לשונות, אולם היסוד הוא אחד, נקודת האמצע היא נקודת ההשוואה.

במהלך השני, יתר על כן, נקודה אמצעית היא המרכז שהכל פונה אליו, שהכל פונה לא"ס ב"ה. ונקודה זו היא הצמצום, זה נקרא:

צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר שבו.

כלומר, הפניה שאליה הכל פונה, היכן המרכז של הכל, זהו מה שנעלם מהבריאה, מחמת הצמצום. צא וראה שזוהי כל הבריאה כולה. וזה נקרא בחינת "אכן אתה א-ל מסתתר" (ישעי', מה, טו), שכל הבריות משוטטות בעולם ולא יודעים להיכן לפנות. ולעומת זאת, יש גילוי אלוקות אצל מי שה"מסתתר" נגלה. וזהו "מחוי באצבע". ■ המשך

בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

ראש ואין סוף, הוא פשוט והוא ג"כ השוואה, כמשנ"ת. נמצא, שקודם הצמצום היו שני הבחנות באור א"ס, א. אין לו קץ וגבול, ב. השוואה. לפ"ז, כאשר נעשה צמצום, ראשית השינוי שנהיה הוא בהבחנה א' שבאור א"ס, שאין לו קץ וגבול, ובצמצום נעשה שינוי שיש סוף, שהרי יש צמצום. כלומר, לאור א"ס לא היה קץ וגבול, וכאשר נעשה הצמצום נעשה גבול, שהגבול הינו כל סוד הצמצום.

אולם לגבי ההבחנה הב' באור א"ס, הבחנת ההשוואה, היא לא נסתלקה, שהרי העיגול שווה הוא בכל צדדיו, והחלל שנעשה הוא עגול, ולפיכך תכונת ההשוואה נשארה, והיא מתגלה בחלל. נמצא, שהצמצום איננו סילוק גמור של תפיסת א"ס, אלא זהו סילוק של תפיסת הא"ס רק באופן שאין לו גבול וסוף, אולם עדיין יש כאן מציאות של השוואה אחת. נמצינו למדים, שהא"ס רק צמצם שהוא לא א"ס מתפשט בלי גבול, אבל הוא לא צמצם את תכונת ההשוואה.

נחדד את הדברים. הא"ס הוא גילוי ראשון, וכאשר יש גילוי שני של הצמצום, אין הפירוש שהגילוי ראשון נסתלק, אלא צמצום עניינו שהגילוי ראשון נתלבש באופן שונה, ומתגלה באופן שונה. זה נקרא צמצום. כלומר, הא"ס כפי שהיה גלוי בשלב הראשון שלו כבר איננו נמצא באותה צורת גילוי, אלא הוא לובש צורה אחרת של גילוי. הצורה הראשונה נעלמת כביכול, אבל הצורה השניה מגלה את מה שהיה בצורה הראשונה.

עתה נבאר את צורת הגילוי של הא"ס לאחר הצמצום. גילוי ההשוואה לאחר הצמצום, הינו בעומק ניצוץ הא"ס שמתגלה בתוך הבריאה [אלו הם מילים עמוקות]. בנוסף לכך, ישנה הבחנה נוספת של א"ס שמתגלה בבריאה, והוא סוד כח ההולדה, שהרי ההולדה יכולה להתפשט עוד ועוד בלי סוף. וב' הגילויים הללו הינם כנגד ב' ההבחנות הנ"ל בא"ס, שהם מתגלות לאחר הצמצום כדלהלן: ההבחנה שלא"ס אין סוף והוא מתפשט, מתגלה בכח ההולדה. וההבחנה של השוואה שבא"ס, מתגלה בצמצום, בחלל, ששווה בהשוואה אחת.

בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו ממש

אור א"ס

עיין הכתב והקבלה (שמות, ז, ג) ולזה קרא הוא יתברך כל עונשי מצרים אותות, כלומר ראיות המורות על עצמות היותי ועל התנהגות מדותי, כי אותיות מלשון ראייה, כמו (איוב, כח, כט) ואותתם לא תנכרו, והיו"ד כיו"ד של (ישעיה, נו, ז) "ושמחתים בבית תפלתי", שר"ל בית המיוחד לתפלה אלי. ככה יו"ד של אותתי, ר"ל המיוחדת והמיועדת להיות אותות וראיות עלי.

ועוד. הוא מקומו של עולם. כי הכל נברא במקום אור א"ס שהיה תחלה. ועיין אמרי אמת (בראשית, תרס"ז, ד"ה וחשוב) וישם ה' לקין אות (בראשית, ד, טו) ואיתא (רש"י מתרגום יונתן) שנתן לו אות משמו, והיינו מקום שהוא קולט, דאיתא (בר"ר, פח, ט) הקב"ה נקרא מקום.

צמצום

מצרים, מיצר. ושם עיקר גילוי האותות. אותותיו ומופתים בארץ חם (תהלים, קה, כז), מצרים. וכמ"ש (שמות, ד, ח) לקול האות הראשון (שם, יז) המטה אשר תעשה בו את האותות, ושם (ז, ג) והרבתי את אותתי ומופתי, ועוד.

והיינו כי אות מצומצם לדרך הטבע. היפך קו למעלה מן הטבע. וכמ"ש הגר"א (אדרת אליהו, דברים, ז, יט) האותות הוא שיאמר מה שיהיה לעתיד (כ"כ הרמב"ן, דברים, יג, ב) כמ"ש (ישעיה, מא, כג) הגידו האותיות לאחור והמופתים הוא שינוי הטבע. ומעין כך איתא בגר"א (דברים, יג, ב), ובסידור מגיד צדיק (ברכת אמת ואמונה) בשם המהר"ל. ועיין ספרי (ראה, פ"ג). אות בשמים ומופת בארץ. כי בשמים אינו נקרא שינוי טבע, ודו"ק. משא"כ בארץ זהו שינוי.

קו

א"ס נעלם, ונגלה וניכר ע"י אור הקו הנמשך ממנו שהוא פעולתו. ועיין רש"ר הירש (בראשית, א, א) "את" משורש "אות" וכו'. האות היא אמצעי המביא לידי הכרה, היא סימן לדבר ורמז לו, אך לא הדבר עצמו. אך זו גם משמעות היחס "את", היא מציגה את העצם בסימניו בפעולותיו וביחסיו, בהם מתבטאת מהותו של העצם, ובהם הוא ניתן להכרה, כביכול הם משמשים לו סימנים מובהקים ומאפשרים את הכרתו.

עיגולים

עיגולים דרך הטבע, לעומתם יושר, הארה למעלה מן הטבע, ושורשה בקו, המושך מאור א"ס, כמו שהרחיב בלשם. ועיין מלבי"ם (ישעיה, ז, יא, ביאור המלות) אות - סימן שקיים הבטחתו, וישם ה' לקין אות, וא"צ שיהיה דבר היוצא מן הטבע שזה נקרא מופת (כמ"ש לקמן ח, יח). ועיין ערך קטן צמצום.

יושר

ג' קווים. ובקשת כתיב (נח, ט, יג) את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. ובקשת יש ג' גוונים כנודע, שהם משורש

ג' קווים. ובעומק כל אות ממוצע בין ב' דברים. ולכך אף ביציאת מצרים מסר הקב"ה למשה ג' אותות, וכמ"ש (שמות, ד, ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה וכו', ולקחת ממימי היאר וגו', אות שלישי.

אולם בפועל סגי לאדם ב' אותות ביום חול ברית ותפילין, ובשבת אות של שבת. עיין תיקונים (הקדמה). והטעם כי אין לנו גילוי גמור של אמצע אלא קצוות.

שערות

אות י'. וכתוב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ופירש"י (מתרגום יונתן) חקק לו אות משמו. ובשפתי חכמים, והוא אות י', דרמוז בו יחיה (ולהלן יבואר שיש שיטות שזהו אות ה - אזן, ויש שיטות שזהו אות ו' - חוטם. והיינו כל שם הוי"ה. ויתר על כן מצינו בחזקוני על אתר, וישם ה' לקין אות, נתן לו אות והאמין בו, אך הכתוב לא גלהו). ועיין שפתי כהן, דפרעה קין, ומשה הבל, והרגו לשעבר. וגם עתה היה רוצה להרגו, והיה מתגאה באות יו"ד שנתן ה' לקין אות יו"ד. ופרעה יו"ד יותר ממספר משה, שהיה מתגאה באות יו"ד של קין, ובזה היה רוצה להתגבר על משה. ונהפוך הוא, כי היו"ד נהפכה לו לעשר מכות. ובנמוקי ר' ישעיה הראשון (כ"י, והובא בפני דוד, בראשית, ו) איתא, שקין היה נצרך להיות שמו קן ונקרא קין בתוספת יו"ד, כנ"ל.

אזן

אות ה'. וכתוב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ופירש"י חקק לו אות משמו. ובשפתי חכמים, אות אחת משמו של הקב"ה, והוא אות ה', רמז על כל הורג קין, מהרש"ל. ועוד. כתיב (שמות, ד, ח) ולא "ישמעו" לקול האות הראשון, "והאמינו" לקול האות האחרון, ודו"ק.

חוטם

אות ו', כנודע (עיין ערך קטן חיה). ואמרו מדרש אגדה (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות וכו', וי"א אות אחת משמו של הקב"ה חקק לו במצחו. והוא אות ו'א"ו. ובפדר"א (פרק כא) איתא, מה עשה הקב"ה, נטל אות אחת מעשרים ושתיים אותיות שבתורה, וכתב על זרעו של קין שלא יהרג. ועיין זוה"ק (בראשית, לו, ע"ב). זרוע צורת ו'א"ו.

והבן שתחלה כתיב "ויחר לקין", חרון אף, ולכך כנגד כך ניתן לו אות של חוטם ו'א"ו. כמ"ש בזה"ק (תיקונים, תיקון סט, קיה, ע"ב) וישב בארץ "נוד", מה דאמר ליה "נד" שוי עליה ו'א"ו ואתעביד "נוד", ודא איהו דאתמר ביה וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו, דאם הוה נד איתמר ביה והיה כל מוצאי יהרגני, ובגין דתב בתויבתא לקביל עליה אות ברית, שוי עליה אות ו' לשזבא ליה. ועיין ספר הגלגולים (פרק לג) וישם ה' לקין אות, אות ו' של יתרו, עי"ש. ועיין פנים יפות על אתר, שארבע מיתות ב"ד כנגד שם הוי"ה,

פה

ורוצח שדינו בסייף כנגד אות ו', ולכך ניתן לו לתיקון אות ו'.

פרעה, פה-רע, כנודע. ועליו כתיב (בא, י, א) ויאמר ה' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו. ובדקות שתי אותותי, "שתי" מלשון (שנים - שתיים) שתי אותות. ועיין ערך קטן שערות. כי בפה יש דיבור, שהוא "אותיות". וכן אות הקשת. וקשת היא בקשה כמ"ש (ב"ב, קכג, ע"א) קשתי, זו בקשה. ולכך משה שהוא "דבר" לדור, ניתן לו אותות, כמ"ש (שמות, ג, יב) וזה לך האות כי אנכי שלחתיך. וכן כתיב (שם, ד, ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות וגו'. ובקלוקל, נביא שקר, נביא, ניב שפתים. וכתיב ביה (דברים, יג, ב) ונתן אליך אות או מופת. וכתיב (שופטים, ו, יז) ועשית לי אות שאתה מדבר עמי.

עינים - שבירה

מיתה. מצורע חשוב כמת. וכתיב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ואמרו (ב"ר, כב, יב) ר' נחמיה אומר, צרעת הזריח לו, כד"א והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות וגו' (שמות, ד, ח). ובמד"ר (נשא, ז, ה) אמרו, וישם ה' לקין אות, א"ר נחמיה, זו הצרעת. נאמר כאן אות, ונאמר בחזקיהו אות, מה אות האמור בחזקיהו שחין, אף כאן שחין. ושם (ב"ר הנ"ל) איתא, רב אמר, עשאו אות "לרוצחין". ועיין תולדות יצחק שם. ובב"ר אמרו כלב מסר לו, ואמרו כלב, שכלב ראוי לו לפי מעשיו, או לפי שהוא מוכן להישיר "הסומים", שקשור בחבל ביד הסומים.

ומצד התיקון ניתן לקין אות, כמ"ש שם בקרא לבלתי הכות אתו כל מוצאו. ועיין שערי תשובה (ש"ד, א) וע"י תשובה נסלח רוב עוני וסר עיקר העונש, ונמלט מן המוות, כמ"ש וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו, ונשאר עליו עונש הגלות.

ועוד. איתא בפסיקתא זוטרתא (נח, ט, יז) זאת אות הברית - אות לעיני בני"א, וברית על קיום האות. וזהו אות שלא יחרב העולם, והיינו שלא יחזור תוקף עינים - שבירה דקלוקל. ובקלוקל כתיב (תהלים, עד, ט) אותותיו לא ראינו.

ועיין פירוש ר"י סגי נהור (ספ"י, פ"א) אותיות ואותות יש בהם הפרש, כי האותיות פעמים שאין בהם דמיון אלא "מראה", כגון מראה הלובן והאודם וכיוצא בו, כי האות הוא מראה השתנות הענין שנשתנה מצבעו ומהיותו, כענין שנאמר (יחזקאל, ב, ד) "שכב על צדך השמאלית", וכתיב (שם) "אות היא לבית ישראל", סימן מבלי שינוי הבריאה והצורה, שאין שם צורה נפרדת ומשתנית מחברותיה, אלא דבר אחד שהוא מתהפך לכמה גוונים. וכן קול ומראה הם אותות. אבל אותיות הם הדברים הבאים מסיבתם מלשון באות, שהאות הוא דבר הנהו והמצטייר והמתקבל מהמקום אשר חוצב משם. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון יא, ותיקון אחרונים) שאותיות הם לשון אותות, כמ"ש הגידו האותיות לאחור. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ויאמר אלקים יהי וגו').

עתיק

עתיק, סוד הדילוג. אריך, קו אורך כסדרו. וכתיב (שמות, יב, יג) והיה הדם לכם לאות על הבתים, וגו', ופסחתי עליכם.

אריך

כתר - אריך. ובקלוקל מתהפך כתר לכרת, כנודע. ובתיקון ע"י אריך, שמאריך, לא נכרת. וכתיב (ישעיה, נה, ג) לאות עולם לא יכרת.

אבא

טיפה יוצא מן האב לבנו, ושם אות ברית. ועיין זוה"ק (בראשית, קנד, ע"א) יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה, דהא ברית סימא מגופא איהו.

אמא

סוד אור מקיף ששומר. ועיין אור החיים (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות - והוא ע"ד מה שדרשו (שמו"ר, פ"ז) בפסוק והיה הדם לכם לאות, פירוש לאות מצוה להם לשמירה.

ד"א

צורת אדם. ועיין מעשי ה' (בראשית, כ, וד"ה וידמה) יתכן שאחרי שנשתנה קין מן הצלם אשר נברא האדם בו, נתיירא שהחיות כולם נכנעות אל האדם כמ"ש (בראשית, ט, ב) ומוראכם וחתכם, וא"כ החיות יהרגו כי לא יראו ממנו, וע"כ נאמר וישב ה' לקין אות לבלתי הרגו, שכבר ישאר לו פרצוף או ענין אחר כאדם. ועיין פנים יפות (בראשית, ד, טו) ולכך אמרו שחקק לו אות משמו על "מצחו", שמהמצח יוצא שם מ"ה החדש, אדם - מ"ה, כנודע. ועיין גר"א (יהל אור, ח"א, א, ע"א) אות פירושו סימן על הדבר, וכן האותיות הן סימן על המדות, כמו ד' אותיות הוי"ה.

נוק

שם ב"ן. ובקלוקל גימט' כלב, כמ"ש בעשרה מאמרות. ואמרו (ב"ר, כב, יב) וישם ה' לקין אות וכו', רב אמר מסר לו כלב. ועיין עשרה מאמרות שכתב, שאילו לא חטא קין היה יונק משם ב"ן, ועתה יונק רק מן תמצית שם ב"ן, בחינת כלב. ועיין פרד"א (פרק כא) הכלב שהיה משמר צאנו של הבל, הוא היה שומרו מחיית השדה ומעוף השמים.

ובתיקון סוד שבת מלכתא. וכתיב בה (שמות, לא, יג) כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני הוי"ה מקדשכם. ובמדרש ילמדנו אמרו (בראשית, כא, טו) וישם ה' לקין אות, י"א שבת נתן לפניו, כתיב הכא אות, וכתיב התם כי אות היא וגו'.

ועוד. ארץ. ועיין מלבי"ם (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות, זה בעצמו היה האות שלא יכה אותו כל מוצאו, ממה שראו שהארץ מתקוממה לו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

האם על כל אדם להיות פנימי

א) הרב אמר שיש אלו ששורשן בחיצוניות ויש מי שורשם

בפנימיות, האם אלו ששורשם בחיצוניות יכולים להגיע אל תכלית החיים שנתבאר בספר בלבבי משכן אבנה וכן אל זיכוך המידות כמו שנתבאר בסדרת ארבעת היסודות, וכן אל כל השינוי הלב ותפיסת חיים שנתבאר בכל שיעורי הרב, כיון שאדם כזה אינו מעמיק כ"כ בחיים וא"כ לכאורה הוא לא יכול להגיע אל תכלית החיים וכל עומק החיים? ובלשון אחרת, האם על כל אדם ששורשו בחיצוניות ג"כ עבודתו להפוך עצמו לאדם פנימי ולהגיע אל עומק ותכלית החיים ולשינויים פנימיים ועמוקים בעצמו?

ב) ומהו אם אני יודע אלו שהם עמלי תורה אבל אינם מעמקים כ"כ בחיים ואינם חושבים כ"כ עמוק, האם עלי להשתדל להכניס יותר פנימיות אל תוך החיים שלהם, כגון להתבונן קצת על עומק החיים ועל תכליתנו לזכך את עצמנו וכו', הדברים העיקריים שבחיים, כפי יכולתי עכ"פ? או שדבר זה אינו מומלץ...? בתודה רבה להר

תשובה

א. כל דבר נחלק לפנימיות וחיצוניות כמו שאמרו רבותינו. שבפנימיות יש פנימי וחיצון, וכן בחיצוניות יש פנימי וחיצון. ובדקות אף בחיצון שבחיצוניות יש פנימי וחיצוני. ולכך לפי ערכו צריך לגעת ולהשיג את הפנימיות.

ב. עשה כפי שביכולתך בחיך הפרטיים והועיל לאחרים כפי יכולתך להאיר להם את אמיתות החיים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

עבודה כדי להרגיש את חורבן

שלום לרב רציני לדעת איזה עבודה לעשות כדי להרגיש את חורבן בית המקדש וצער השכינה בתיקון חצות? ובכלל לא מבין מה חסר בלי בית המקדש תודה רבה

תשובה

אמרו חז"ל, שכל שפע הבא לעולם מלעילא מן השמים, עובר דרך בית המקדש הנקרא "שער השמים".

ולכך משחרב ביהמ"ק, כל השפע הנצרך לעבור דרך שם עובר דרך מקום חרוב - שבור, ולכך השפע חלקי ואינו שלם.

ולכך כל חסרון השפע הנגלה בכל תחום, רוחניות - גשמיות, שורשו בחורבן הבית.

ולפיכך כל מי שמתבונן ולו מעט רואה את החסרון הרוחני והגשמי הנורא מאד שחסר השתא בכל תחום. ואילו באנו לפרט החסרונות נצרך ספרים עבי כרס.

ולכך התבוננות על החסרים מתוך הכרה ששורשם העדר בנין הבית, מוליד צער עצום ונורא על חורבנו.

ועיקר שורש כל החסרונות, שנחסר התכלית, שהיא הכרת השי"ת וקרבתו. כי בנין הבית עיקרו ומהותו ותכליתו השראת שכינה, היינו גילוי השי"ת בחוש, בהרגשה וראיה. וכאשר חרב הבית נעלם מאור גילוי שכינתו, גילוי בחוש, בהרגשה וראיה. ונתמעטו הלבבות, ואמרו חז"ל, שנפסקה מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים מיום שנחרב הבית, והיינו, מחיצה שיוצרת מרחק, הרגשת ריחוק.

ועל דא קא בכינא שעד כדי כך לא מובן מה חסר בלי בית המקדש.

"חסר הכל"

"עיני עיני ירדה מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי"

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829